

BORDER LANDS

O'r Gororau i Gymru
i'r Antarctica

Arddangosfa Gelfyddydau'r
Dôl yng Nghastell y Gelli

15 Mai – 31 Awst 2026

delwedd clawr: Lucy + Jorge Orta, Antarctica Flag, 2007–2009

cefnogwyd yn garedig gan

 Castell Y Gelli
Hay Castle

 THE ELMHURST FOUNDATION

Colwinston
CHARITABLE TRUST

THE DE LASZLO
FOUNDATION

 Funded by
UK Government

 ARTS COUNCIL
ENGLAND

meadowarts.org

meadowArts

Croeso i BorderLands

Croeso i arddangosfa BorderLands Meadow Arts a gyflwynir mewn partneriaeth â Chastell y Gelli. Ar hyd a lled y castell a'i dir, mae BorderLands yn dwyn ynghyd ystod amrywiol o leisiau artistig sy'n wynebu dimensiynau personol, gwleidyddol a diwylliannol ffiniau a therfynau.

Mae'r arddangosfa'n rhan o'n rhaglen 3 blynedd, BorderLands, sy'n ceisio datgelu dealltwriaeth fwy haenog o ffiniau. Wedi'i dyfeisio yn y rhanbarth a elwir yn Ororau Cymru ac wedi'i lleoli ar draws cyfres o drefi sy'n croesi'r rhaniad, mae'r prosiect yn cynnig enghraifft o leoedd trothwyol o'r fath i archwilio paradocs ffiniau. Gyda'r prosiect hwn daw awgrym y gellir dychmygu tiroedd ffiniol fel mannau bywiog o ryngweithio, cyfnewidiadau ac arloesedd lle gall hunaniaethau a chymunedau wedi'u hadfywio ffynnu.

Ar adeg o bolareiddio cynyddol a thensiynau gwleidyddol newydd, pan fo materion ynghylch hunaniaeth, perthyn a thiriogaeth yn cael eu gwaethygu a'u mwyhau, gall ffiniau ddod yn ganolbwynt i straen a phwysau. Mae cynnydd cenedlaetholdeb newydd ynghyd â chynnydd poblyddiaeth yn arwain at allgáu a thuueddiad tuag at ynysu yn rhy aml. Mae'r byd cyfathrebu digidol ar-lein, sydd bob amser 'ymlaen', a ddylai fod wedi dod â'r byd yn agosach at ei gilydd, wedi codi lefelau newydd o raniad yn lle hynny.

Ar yr un pryd, mae trawsnewidiadau daearyddol gwirioneddol a dadleoli cymunedau, a achosir yn aml gan newid hinsawdd, yn ailddiffinio ffiniau lleol a byd-eang. Er bod ffiniau bob amser wedi helpu i amlinellu hunaniaethau diwylliannol, ieithyddol a hanesyddol, rydym yn gweld sut y gallant ddod yn dân ar groen y rhai sy'n ysu am rym gan beryglu dyheadau am fyd mwy addfwyn.

Castell ar y Ffin

Mae bron pob un o'r gweithiau yn yr arddangosfa hon yn datgelu hiraeth am undod y tu hwnt i ffiniau a therfynau, gan ein gwahodd i ail-lunio ac efallai asio endidau cymunedol newydd. Gellid ystyried yr agwedd hon yn ddelfrydol ac yn iwtopaidd, ond nid yw'r artistiaid a gynrychiolir yn yr arddangosfa o reidrwydd yn eiriol dros ddiddymu ffiniau. Yn hytrach, maent yn mynegi awydd i ailystyried graddfa gwerthoedd dynol ac yn awgrymu safbwyntiau newydd.

Anne de Charmant

Cyfarwyddwr Artistig, Meadow Arts

Croeso i Gastell y Gelli. Caer ar y ffin, plasty, canolfan ddysgu – a gofod celf gyfoes arbennig iawn sy'n dod â chyfarfyddiadau cofiadwy i'n cymunedau ar y ffin.

Wedi'i achub rhag adfeilio trwy adferiad gwerth £7.5m, mae tu mewn disglair a thawel y castell yn cuddio hanes anhrefnus a ddechreuodd dros 900 mlynedd yn ôl pan adeiladwyd y gaer ar y ffin gyntaf gan Matilda, cawres saith troedfedd.

Nid yn unig mai ffiniau yw'r cyd-destun y codwyd Castell y Gelli ar ei gyfer gyntaf, ond mae hefyd yn gyd-destun ar gyfer y llanw treisgar o reolaeth a gwrthwynebiad y mae ein hadeilad wedi'i weld ar hyd y canrifoedd.

Y ffin hefyd yw cyd-destun ysbryd bywiog Y Gelli. Mewn sŵleg, y rhan ddiddorol yw ymyl y pwll – mae'r canol yn dawel tra bod gweithgarwch gwyllt i'w gael ar yr ymylon. Mae diwylliant ffyniannus wedi ffurfio ar yr ymyl hon hefyd! I ffwrdd o'r canol, lle mae dwy wlad yn cwrdd.

Mae anghydfod a hylifedd y gorffennol ar ein ffin yn ein gyrru i barchu diwylliannau lleol a chenedlaethol, gan annog deialog drawsffiniol yn y gobaith y gallem wneud ychydig i liniaru'r amodau ar gyfer gwrthdaro.

Nid ydym wedi ein rhwymo gan yr hanes hwn, ond rydym wedi ein llunio ganddo – rydym yn dymuno bod yn ffres am byth, yn wreiddiol bob amser, yn fyw i'r presennol.

Dyna pam rydym wrth ein bodd yn gweithio gyda Meadow Arts, sydd wedi dod â'r gweithiau hyn ynghyd i adolygu thema'r ffin yng ngoleuni pryderon a thensiynau yn y byd heddiw. Ac rydym yn ddiolchgar iawn i'n harianwyr – Cronfa 30 Mlyneddiant Ymddiriedolaeth Elusenol Colwinston, Sefydliad De Lazlo, Sefydliad Elmley a Chyngor Celfyddydau Cymru.

Mae'r arddangosfa hon yn torri allan o waliau ein horiel. Rydym yn edrych ymlaen i weld gwahanol leoedd ac awryglchoedd ledled y castell a'r tiroedd wedi'u deffro o'r newydd gan harddwch ac ymholi ffres.

Tybed beth fyddai Matilda wedi'i feddwl, wrth farchogaeth allan i amddiffyn y ffin â chleddyf, i weld ei thŵr wedi'i oleuo â geiriau neon Hilary Jack –

No Borders. Just Horizons. Only Freedom.

Gobeithiwn eich bod wedi'ch cyffwrdd gan y sioe.

Dr. Tom True

Cyfarwyddwr, Castell y Gelli

Leo Fitzmaurice

Arcadia, 2007, Arwyddion ffyrdd metel

Mae arfer Fitzmaurice wedi'i wreiddio'n ddwfn mewn proses o grwydro ac arsylwi. Mae ei ffocws yn anochel ar bethau bob dydd ac yn tynnu sylw at gynildeb sydd mor gyffredin fel ei fod yn aml yn cael ei anwybyddu.

Mae Arcadia yn defnyddio ffurf gyfarwydd ac arddull weledol arwyddion ffyrdd, ond mae gweithiau celf chwareus Fitzmaurice yn ein gwahodd i gyfnewid gwybodaeth ffeithiol a chyfarwyddiadau am ddefnydd haniaethol.

Wedi'i enwi ar ôl rhanbarth yng Ngwlad Groeg, daeth Arcadia yn gyfystyr â lle syml, perffaith sydd heb ei ddifetha. Mae bellach yn disgrifio amgylchedd naturiol a chytūn dychmygol, gweledigaeth iwtopaidd o eiddyl wledig lle mae poblogaethau brodorol yn byw mewn cytgorod perffaith â'u hamgylchedd gwledig.

Wedi'u gosod ar deras mawr Castell y Gelli Gandryll, mae'r arwyddion yn cyfeirio at harddwch y dirwedd ac yn awgrymu atyniad arwynebol lleoedd fel Y Gelli.

Lucy + Jorge Orta

Antarctica Flag, 2002-2009

Mae Lucy a Jorge Orta yn gydweithfa o artistiaid gweledol cyfoes o Loegr, sy'n byw ac yn gweithio rhwng Llundain

a Pharis. Mae *Antarctic Village No Borders* yn waith allweddol yn eu hymarfer, prosiect ymchwil hirdymor 'Antarctica' sy'n archwilio materion amgylcheddol, cynefin, ymreolaeth, symudedd, gwleidyddiaeth a chydweithrediad.

Fel endid tiriogaethol, yr Antarctig yw'r unig ranbarth gwirioneddol wleidyddol niwtral ar y ddaear. Yn 2007, cychwynnodd Studio Orta ar daith anhygoel i'r Antarctig. Gyda chymorth y gwyddonwyr a'r criw a oedd wedi'u lleoli yng Nghanolfan Marambio, gosodwyd *Antarctic Village No Borders* ar y cyfandir mewn gweithred symbolaidd.

Mae pebyll siâp cromen y pentref yn adlewyrchu rhinweddau lloches nomadig, arwydd o'r frwydr i ennill rhyddid symud a lle diogel i fyw.

Lucy + Jorge Orta

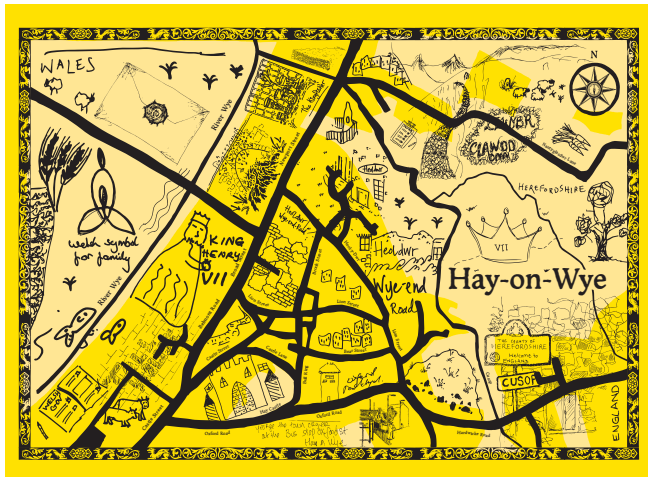
Antarctic Village No Borders, 2002-2009

Mae'r cromenni yn cael eu cydosod gan ddefnyddio technegau gwneud pebyll traddodiadol ac mae dillad ail-law, estyniadau baneri ac menig wedi'u gwnïo arnynt sy'n symbol o luosogrwydd a hunaniaeth diwyllianau.

Mae baneri'r byd wedi'u gorchuddio â darnau o destun wedi'u hargraffu ar sgrin sidan sy'n cynnig gwelliant i Ddatganiad y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Dynol, "Erthygl 13.3.: ffiniau. Mae gan bawb yr hawl i symud yn rhydd a chroesi ffiniau i'w tiriogaeth ddewisol. Ni ddylai unrhyw unigolyn gael statws israddol i statws cyfalaf, masnach, telathrebu, neu lygredd sy'n croesi pob ffin."

BorderLands Baneri, Tecstilau printiedig, Comisiwn Meadow Arts, 2026

Cafodd y 'Mapiau Borderlands' eu creu ar y cyd gan gymunedau yn y 3 thref ar y ffin a rannodd a lluniodd dirnodau personol bob dydd sy'n adlewyrchu eu profiad byw. Ffurfiodd y mapiau newydd hyn y daith ar gyfer perfformiad teithiau cerdded Beating the Bounds.

*Out of Bounds, cyll, draenen ddu a draenen wen,
Comisiwn Meadow Arts, 2026*

Mae gan y gwrych
hanes cymhleth, gan
amgáu tir a rannwyd

Roedd y teithiau cerdded yn olrhain ymdeimlad cyfunol o berthyn sy'n bodoli y tu hwnt i ffiniau gwleidyddol ac mae ymgorffori'r polion yn trawsnewid yr hyn a allai ymddangos fel rhwystr yn gofnod o symudiadau a chysylltiad a rennir ar draws y Gororau.

Hilary Jack

No Borders, 2026, Neon ar ffrâm fetel, Comisiwn Meadow Arts

Mae Hilary Jack yn gweithio ar draws cyfryngau mewn prosiectau sy'n seiliedig ar ymchwil, gweithiau celf sy'n cyfeirio at safleoedd, gosodiadau cerflunol ac ymyriadau.

Mae elfen o ymgyrchu i'w gwaith sy'n rhoi sylwadau ar wleidyddiaeth lle, materion cymdeithasol-wleidyddol ac amgylcheddol.

Mae'r dyfyniad "DIM FFINIAU DIM OND GORWELION DIM OND RHYDDID" wedi'i fenthg gan Amelia Earhart, yr awyrennwr arloesol, eicon ffeministaidd, ac archwiliwr o America. Mae ei dyfyniad yn atseinio yng ngwleidyddiaeth heddiw a gellir ei ddarllen trwy lens wleidyddol gyfoes sy'n cyfeirio at Brexit a'r ffin ag Iwerddon; y ddadl barhaus am annibyniaeth yr Alban a'r gwrthdaro ffiniau cyfredol niferus dros dir dadleuol ledled y byd, gan gynnwys gwrthdaro ehangol diweddar.

Mae Hilary wedi gwneud fersiwn newydd o'r gwaith awyr agored mawr yn benodol ar gyfer BorderLands yng Nghastell y Gelli.

André Lichtenberg

Tale of Two Moons, 2025, Ffotograffiaeth

Yn haf 2016, yn fuan ar ôl refferendwm Brexit, penderfynodd André Lichtenberg, artist Brasilaid-Almaenig sy'n byw yn y DU, greu corff newydd o waith yn myfyrio ar ffin dde-ddwyreiniol y Deyrnas Unedig a dyfroedd helaeth y Sianel. Mae pob golygfa forl yn y gyfres hon, *Tale of Two Moons*, wedi'i dal dros sawl ffotograff parhaus a dynnwyd mewn dros awr. Mae'r llun o'r olygfa wedi'i thynnu mewn manylder mewn proses araf a methodolegol sy'n creu cynrychioliadau o'r ffin ar raddfa fawr, gan ddefro mwy nag y gellid ei gyflawni gan un ffotograff.

Fel ymateb artistig i'r aflonyddwch a achoswyd gan Brexit, nod Lichtenberg oedd cynnig cyfnas tawel i'r gwyliwr gael myfyrio, gofod iwtopig ond hefyd pragmatig ar gyfer myfyrio a gobaith.

Mater Ffiniau

Mae ffiniau'n bethau cyson yn ein dychymyg ar y cyd, ac yn gwasanaethu fel gwahaniaethau hanfodol rhwng pobl, diwylliant a lle. Er bod Borderlands yn mynd i'r afael â rhaniadau daearyddol a chenedlaethol a'r grymoedd sy'n eu cynnal, mae'r arddangosfa hefyd yn archwilio sut mae myth, tirwedd a chymuned yn llunio "synwyrusrwydd ffiniau".

Yn yr ymwbyddiaeth wleidyddol fyd-eang, mae ffiniau'n bodoli fel mynegiadau tiriogaethol o rym sy'n pennu systemau cred, cysylltiadau diplomyddol, masnach a rheoleiddio symudiad. Mae'r arddangosfa hon yn craffu ar y strwythurau hyn i ofyn amrywiaeth o gwestiynau gan gynnwys sut mae ffiniau'n dylanwadu ar ryddid a pha ganlyniadau sydd wedi codi i gadw'r hyn y mae'r ffin yn ceisio'i gynnwys.

Mae ffiniau'n dreiddiol, yn dibynnu ar naratifau a ffurfiau penodol i arfer eu heffaith. Nid ydynt yn "galed" nac yn weladwy yn gyffredinol; mae nifer wedi bod yn hanesyddol fandyllog neu wedi meddalu dros amser, sy'n golygu bod angen ymchwilio i fecanweithiau eu hesblygiad. Drwy lywio "tir pigog" gwleidyddiaeth ffiniau, mae celf yn cynnig safbwyntiau amgen – nid fel datrysiad i wrthdaro a phroblemau arwyddocaol eraill, ond fel cyfle i gael mewnwelediad a gobaith.

Mae safle'r arddangosfa yng Nghastell y Gelli yn cysylltu'n uniongyrchol ag etifeddiaeth o amddiffynfeydd ffin Cymru o dan reolaeth Ffrainc a Lloegr. Mae'r systemau gwyliadwriaeth, rheoleiddio gweinyddol, a'r ddeuaeth o "hunan ac arall" yn annatod gysylltiedig â phensaernïaeth amddiffynnol o'r 12fed ganrif gan gynnwys cestyll, tyrau, muriau ac amddiffynfeydd pridd. Gerllaw, mae Clawdd Offa—clawdd pridd o'r 8fed ganrif o Deyrnas Mersia yn ystod cyfeddiannaeth araf Cymru—yn parhau i fod yn dystiolaeth aruthrol o sut y cafodd tiriogaethau eu herio'n hanesyddol a sut y cafodd pobl eu ffrwyno. Ceir pethau cyffelyb mewn gweithiau celf a wnaed mewn ymateb i wahanol leoliadau yn y DU, ond hefyd lle mae artistiaid wedi ymgysylltu â naratifau lleol

Cyril Fox, Clawdd Offa ym Mharc Mellington, Sir Drefaldwyn, c.1930.
Trwy garedigrwydd Amgueddfa Cymru

a chenedlaethol yn Iran, Cyfandir Ewrop, Moroco a chyfandir ehangach Africa.

Mae'r gweithiau dan sylw'n cwestiynu strata hanesyddol er mwyn sefydlu perthnasedd cyfoes, gan gadw atgof o'r gorffennol yn "amrwd". Trwy gyfuno safbwyntiau trefedigaethol ac ôl-drefedigaethol, cartograffeg a dychymyg gwerin, mae rhai artistiaid yn dadansoddi mecanweithiau llywodraethu'r ffin ond hefyd yn cloddio straeon tawelach lle sydd wedi'i wreiddio mewn traddodiad a sgiliau brodorol. Wrth wneud hynny, gellir profi a deall ffabrig "Mater Ffiniau" a'r ffiniau cysylltiedig sydd mor aml yn rhaniadau dadleuol, ar delerau gwahanol.

Mae'r arddangosfa'n bodoli yn y gofod rhwng realiti llym problemau mwy aflonyddgar ein hoes gyda delweddaeth fwy barddonol ac amwys. Mae'n cyrraedd wrth i'n golwg symud rhwng trychinebau dwys gwrthdaro yn y Dwyrain Canol yn erbyn ffin dawel, dywyll teithiau lleud Artemis. Gyda chyrhaeddiad anfeidrol y gofod, mae abswrddiaeth tensiynau daearol yn cael ei ddatgelu ond mae'n gwasanaethu fel atgof o sut mae gwrthdaro ac archwilio wedi bod yn weithredwyr wrth ddiffinio ffiniau. Trwy fframio'r broses hon trwy gelf, mae'r arddangosfa'n ceisio ein hangori yn erbyn y llanw parhaus, ac yn gwrthod gadael i ni araf lithro – fel y rhybuddiodd yr awdur a'r ymgyrchydd Americanaidd Wendell Berry — "in the wreckage of yesterday, in the nightmare of tomorrow."

Russell Roberts

Powys, Ebrill 2026

Mae Russell Roberts wedi cyflawni swyddi pwysig mewn amgueddfeydd a phrifysgolion cenedlaethol gyda phwyslais ar guradu celf a ffotograffiaeth. Mae'n byw ar y ffin.

Donovan Wylie

Golf 40 Watchtower. South East View. South Armagh. Northern Ireland. 2007. Ffotograff

Wedi'u cynhyrchu rhwng 2005 a 2014, mae'r Gyfres Watchtower gan y ffotograffydd o Ogledd Iwerddon, Wylie, yn archwilio'r bensaernïaeth, sy'n anweledig i raddau helaeth, sy'n plethu presenoldeb gwrthdaro a ffiniau i ffabrig bywyd bob dydd. Nid arf ymosodol yw'r tŵr gwylio, fel arfer. Mae'n offeryn rhagweld, yn wrych yn erbyn natur anochel gwrthdaro yn y dyfodol.

Wedi'u creu o ddeunyddiau iwtilitaraidd, mae'r tyrau gwylio yn ffotograffau Wylie yn ymddangos bron yn fregus, ar raddfa fach yn erbyn y darn o dirwedd o dan eu golwg. Yn effro ac yn anghysurus o anthropomorffig, maent yn seiffrâu i fodolaeth gwrthdaro; arwyddluniau rhyfel fel cyflwr meddwl a chyflwr bodolaeth.

Donovan Wylie

4th September 2019 – Torr Head, Ireland to Mull of Kintyre Lighthouse, Scotland. A bill to block a no-deal Brexit is defeated 328 votes to 301. New Prime Minister Boris Johnson demands a general election. Ffotograff

Dechreuodd y ffotograffydd o Belfast, Donovan Wylie, dynnu lluniau o oleudai ym Môr Iwerddon ym mis Mehefin 2016, yn dilyn refferendwm Brexit. Tynnwyd ei luniau ar ddyddiadau allweddol yn amserlen Brexit.

Er mwyn ceisio deall sefyllfa bresennol y Deyrnas Unedig, mae prosiect Wylie yn archwilio syniadau o agosrwydd a phellter, cynefintra a pherthnasoedd toredig. Mae'n myfyrio ar sut mae unigedd a hunaniaeth yn llunio ei synnwyr o hunan. Wedi'u tynnu o arfordiroedd cyferbyniol Ffrainc, Gogledd Iwerddon ac amrywiol bwyntiau ym Mhrydain Fawr, daeth ôl-dywyniadau'r goleudai pell yn ffordd o brosesu tensiynau a chymhlethdodau hunaniaeth ac ynysoldeb, unigrwydd a chariad. Mae'r prosiect hefyd yn gwneud sylwadau ar y syniad o geisio gosod ffiniau mewn môr sy'n newid yn barhaus.

Charlie Hurcombe

*Wanderlust, 2025, Derw a lloriau wedi'u hailgylchu
Gwaith celf wedi'i guraðu gan Caroline Allen,
Oriol Ridgebank, Kington (Swydd Henffordd).*

Mae arfer Charlie Hurcombe yn aml yn ymwneud â syniadau o leoliad, dadleoliad ac ystyr adeiledig. Yn ddiweddar, ymgysylltodd yn ddwfn â thirwedd Cefn Hergest, uwchben Kington, sydd wedi'i hollti'n ei hanner gan y ffin rhwng Cymru a Lloegr a gwaith pridd hynafol Clawdd Offa – er bod yr union llinell yn aml yn wan neu hyd yn oed ar goll.

Mae'r gwaith wedi'i wneud o goeden dderw a dorrwyd gan storm a'i rhoi i'r artist, ynghyd â darnau o lorïau a ddarganfuwyd. Mae'r 22 darn derw yn crwydro ar draws yr oriel gan wasanaethu fel trosiad ar gyfer tiroedd ffiniol a deuoliaeth gwahanu a chysylltiad. Maent yn dwyn i gof draciau a rhodfeydd, arwyddion a llinellau, mapio ac archwilio: pob ffurf ar y tensiwn sy'n bodoli rhwng profiad gweledol a chorfforol. Gwahoddir ymwelwyr i gerdded ar eu traws a dilyn llinell y gosodiad cerfluniol.

Henna Asikainen

Future Pasts, 2023, Ffilm

Future Pasts yw ffrwyth llafur prosiect 3 blynedd sy'n cynnwys pobl sy'n newydd i ogledd-ddwyrain Lloegr ac mae'n archwilio mudo, perthyn a hunaniaeth genedlaethol trwy etifeddiaeth fyw Mur Hadrian.

Efallai mai Mur Hadrian yw'r ddelwedd fwyaf grymus o ffin yn ein tirwedd genedlaethol. Mae'n diffinio hunaniaethau Seisnig ac Albanaidd, ac mae hefyd yn symbol gwledig dwfn. Ond mae'r Mur yn atgof o amlddiwylliannedd hanesyddol ac mae'n gwrthweithio'r syniad o Lloegr wledig fel gofod gwyn, homogenaidd.

Daeth ei adeiladu a'i weithredu â phobl o bob cwr o'r ymerodraeth Rufeinig ynghyd – Ewrop, Gogledd Affrica, y Lefant a Mesopotamia. Daethant hwythau, yn eu tro, â'u diwyllïannau, eu credoau a'u bwyd eu hunain gyda nhw. Mae'r newidiadau a ddaeth yn sgil Mur Hadrian bellach wedi'u gwehyddu'n anweledig i'n bywydau bob dydd a'n tirwedd. Mae prosiect Henna yn tanlinellu sut y gall fod, o'i ystyried fel prosiect integreiddio, yn safle cysylltu traws genedlaethol.

Larry Achiampong

Siblinghood, 2025, Appliqué tecstilau

Mae'r artist o dras Ghanaidd-Brydeinig, Larry Achiampong, yn myfyrio ar yr eiliad gymdeithasol a gwleidyddol bresennol, gyda chynnydd cenedlaetholdeb ac eiliadau o densiynau fel pleidlais Brexit yn 2016.

Yn yr un flwyddyn, cychwynnodd yr Undeb Pan Affricanaidd ar brosiect i sefydlu cylchrediad rhydd pobl o fewn y cyfandir, gyda'r bwriad o agor ffiniau ar draws cyfandir Affrica unedig yn y dyfodol. Mae'r baneri'n ennyn undod ac empathi ar y cyd, ac yn dangos eiconograffeg sy'n symboleiddio symudiad tuag at undod a chydbywseidd. Mae gwyrdd, du a choch yn adlewyrchu tir, pobl a brwydrau cyfandir Affrica, tra bod aur melyn yn cynrychioli diwrnod newydd a ffyniant.

Mae baneri Pan Affricanaidd Achiampong wedi teithio'r wlad, ond dewiswyd y fersiwn hon, '*Siblinghood*', yn arbennig ar gyfer Borderlands ac fe'i gwelir yma am y tro cyntaf.

Mark Haughton

Plan, 2019, Efydd

Yn y cerflun hwn, mae Mark Haughton yn defnyddio'r ffaith bod y rhan fwyaf o bobl yn hynod gyfforddus wrth gyfieithu'r wybodaeth ddarluniadol 2 ddimensiwn ar fap i ehangder tirwedd 3 dimensiwn, ac i'r gwrthwyneb, sy'n golygu ffurf eithafol o haniaeth.

Mae trawsnewid y map i gyfrwng arall yn dileu'r holl wybodaeth ddarllenadwy, felly mae'r map bellach yn dod yn wrthrych pur. Gyda dim ond y ffurf ar ôl, nid yw bellach yn offeryn. Mae'r cyfarwydd bellach yn teimlo'n anghyfarwydd wrth iddo hofran rhwng darluniad a haniaeth.

Mae'r darn yn bennaf yn gofeb i oferedd enwi a hawlio tir yn wyneb amser daearegol ac undod tir a môr. O ystyried digwyddiadau gwleidyddol y byd yn ddiweddar, a phryderon hinsoddol byd-eang, mae'r darn yn cadw ac yn ymestyn ei arwyddocâd mewn tirwedd geo-wleidyddol sy'n newid yn barhaus.

Verity Howard

Caetomkins, Serameg, 2026

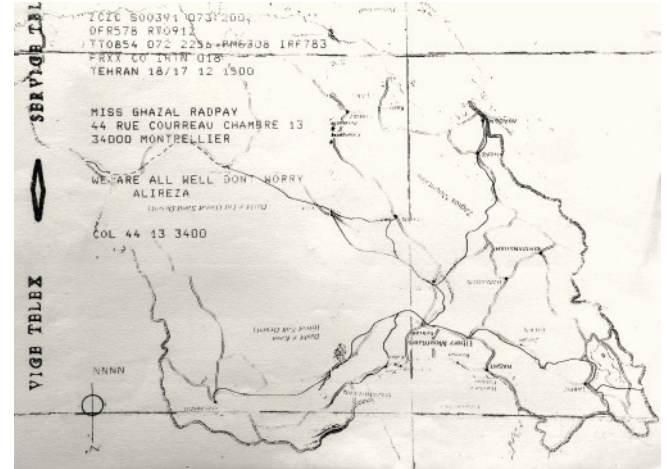
Mae gwaith Verity wedi'i wreiddio yn nhiroedd y gorau rhwng de Swydd Henffordd a Chymru ac wedi'i ysbrydoli gan sut mae ei hanes cymdeithasol wedi llunio nid yn unig hunaniaethau'r cymunedau lleol ond wedi effeithio ar y dirwedd ffisegol ei hun.

Wedi'i swyno gan y Porthmyn a arferai gerdded gwartheg o'r caeau i'r farchnad, mae wedi ymchwilio a cherdded llawer o hen lwybrau'r Porthmyn ar y naill ochr a'r llall i'r ffin ac i Glawdd hanesyddol Offa. Mae'r lonydd hyn yn aml yn wag ac wedi suddo, wedi'u llunio gan y traed a'r carnau niferus sydd wedi'u troedio dros y canrifoedd.

Yn ei serameg, mae Verity yn archwilio'r ffin rhwng y gorffennol pell a'r presennol, yn ogystal â'r ffin rhwng y naturiol a'r hyn a wnaed gan ddyn. Mae'n credu nad yw'r ffiniau hyn yn glir, ond eu bod wedi'u plethu â'i gilydd, gan ffurfio endid newydd. Mae'r gwaith yn ceisio cynnwys y gofod a grëwyd gan y tensiwn rhwng yr hynafol a'r newydd, yr hyn a wnaed gan ddyn a'r naturiol.

Ghazel

Untitled, 1988-2016, Argraffiad ar bapur

Mae'r artist Ffrengig-Iranaidd Ghazel wedi bod yn gaeth yn Teheran ers dechrau rhyfel yr Unol Daleithiau ac Israel yn erbyn ei gwlad. Cafodd ei chyfranogiad arfaethedig yn BorderLands ei beryglu'n ddifrifol gan fod cyfathrebu a theithio'n amhosibl. Fodd bynnag, llwyddodd Ghazel i gysylltu ac anfon ffeil ddigidol o waith cynnar at Meadow Arts.

Mae'r gwaith yn cynnwys dwy ddelwedd wedi'u gosod ar ben ei gilydd. Y gyntaf yw telecs gan dad yr artist, a anfonwyd ar anterth gwrthdaro hanesyddol arall yn ei gwlad, a oedd yn ei sicrhau "Rydyn ni i gyd yn iawn, paid â phoeni". Mae'r ail ddelwedd yn fap gwan o Iran wyneb i waered, er nad yw'n hawdd ei adnabod ar unwaith fel map o Iran gyda'i ffiniau tiriogaethol cyfarwydd.

Gyda'r gwaith cynnar hwn, mae Ghazel eisiau cyfleu ei bod hi'n iawn ac yn dweud wrthym i beidio â phoeni.

Daniel MacCarthy

The Crossing, Olew ar gynfas, 2024

Magwyd Daniel MacCarthy ar y ffin yn Swydd Henffordd ac mae wedi dewis byw mewn tref sy'n agos at ble cafodd ei fagu, ar ochr Cymru.

Mae ei baentiad, *The Crossing*, yn dangos pâr o draed yn camu'n betrusgar dros linell goch uwchben dŵr. Trwy safle gofalus y traed a breichiau estynedig y person sy'n cael ei adlewyrchu yn y dŵr, mae MacCarthy yn mynegi'r ymdeimlad o ansefydlogrwydd ac anhawster y gall ffiniau a therfynau eu creu.

Ar ffin Cymru, fel mewn nifer o leoedd eraill, mae afonydd a chyrff dŵr eraill yn aml yn nodi ac yn ymgorffori ymyl tiriogaethau. Mae'n debyg bod tirnodau naturiol, fel afonydd llydan neu gadwyni mynyddoedd, yn teimlo'n anorchfygol ers talwm. Er eu bod yn haws eu croesi y dyddiau hyn, maent yn aml yn parhau i fod yn ffiniau naturiol. Mae eu statws yn anoddach i'w herio.

Sally Payen

Cross-Stitch Through the Dirty Page of History, Olew ar Gynfas, 2017

Mae Sally Payen, sy'n byw yn Swydd Henffordd, yn adnabyddus am ei phaentiadau am brotest a'i lle o fewn democratiaeth y gorllewin.

Un o'i ffocysau oedd gwersyll heddwch y menywod yng Nghomin Greenham, safle milwrol â hanes hir o dirwedd ddadleuol yn yr 1980au, ger lle y magwyd hi.

Yma, testun y paentiad yw'r ffens ei hun, wedi'i gwneud o'r paneli rhwyll weldio diogelwch hollbresennol, yn ogystal ag ymateb yr ymgyrchwyr benywaidd iddi. Fe wnaethant glymu gwrthrychau a baneri wedi'u crefftio neu wedi'u gwau, gan wrthwynebu ffurf heddychlon araf o brotest i'r ffin ormesol. Yn yr un modd, peintiodd Sally y ffens trwy wneud croesau mewn proses araf o ailadrodd, gan fynegi ei hawl ddemocrataidd a'i hatgofion personol mewn gweithred ryweddol bendant.

Gabriella Hirst

Skin 1, Haeam gyrru, dysglau plannu, planhigion, 2025

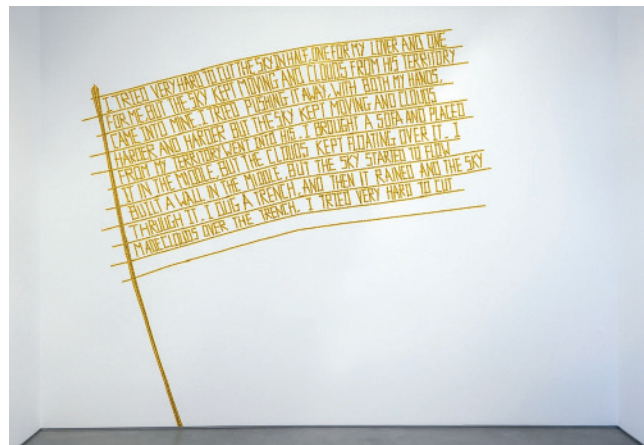
Mae Gabriella Hirst (Awstraliaidd) yn artist ac awdur y mae ei gwaith yn cwmpasu delwedd symudol, perfformiad, gosodiadau, a garddio fel safle beirniadaeth a gofal.

Mae *Skin* yn archwilio ffiniau pensaernïol amddiffyn. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd, cynhaliwyd ymarfer hybu morâl cysylltiadau cyhoeddus ble cafodd pobl gyffredin y DU eu hannog i gael gwared ar y ffensys Fictoriaidd addurnedig, pigog oedd amgylchynu parciau ac eiddo fel y gellid eu toddi i lawr yn gyflenwadau arfau. Mewn gwirionedd, roedd metel ffensys Llundain yn ddiwerth i'w hailddefnyddio at ddibenion milwrol.

Mae *Skin* yn dwyn i gof y dywediad mai "gardd Sais yw ei gastell" ac yn cyflwyno'r ardd fel tiriogaeth sy'n cael ei hamddiffyn yn ffyrnig, gofod personol sy'n adlewyrchu safbwynt gwleidyddol ehangach. Mae eiddo caeedig yn cael ei dynnu o'r dirwedd gyffredin. Mae'r cyferbyniad rhwng y gatiâu addurnedig a'r llafnau diogelwch sinistr, angheuol yn cuddio'r ymdeimlad o foneddigeiddrwydd sy'n draddodiadol yn gysylltiedig â gardd Seisnig.

Shilpa Gupta

There Is No Border Here, Tâp Gludiog, 2006
trwy garedigrwydd Bristol Museums and Archives

Mae Shilpa Gupta yn artist Indiaidd sy'n byw ym Mumbai, India. Mae llawer o'i gwaith yn mynd i'r afael â ffiniau sy'n cael eu tynnu rhwng gwledydd, pobl ac ynom ni ein hunain.

Mae testun hiraethus, telynegol cerdd batrwm Gupta, *There Is No Border Here*, yn tanlinellu natur haniaethol rhaniadau ffiniol. Mae'r tâp llachar y mae'r llythrennau wedi'u gwneud ohono yn tynnu sylw at agwedd fwy treisgar ar wleidyddiaeth ffiniol, tra hefyd yn ein hatgoffa o fesurau diogelwch yn oes terfysgaeth.

Yma mae Gupta yn defnyddio iaith a delweddaeth farddonol iawn i fynegi ymdrechion hynod bersonol i ddelio â syniadau o reolaeth. Mae'n mewnosod y 'fi' a'r 'chi' yn nelwedd baner genedlaethol ddienw, gan ein hatgoffa o'r difrod seicolegol y gall rhaniadau gwleidyddol ei achosi.

Hélène Muheim

Ending frozen line, Graffit, powdr colur llygaid 2022

Yn ei lluniadau mae Hélène Muheim yn cynnig cynrychioliadau a chanfyddiadau newydd o'r dirwedd. Mae'n gweithio gyda graffit ond hefyd powdrau colur llygaid lliw sy'n rhoi ansawdd breuddwydiol a dirgel i'w lluniadau.

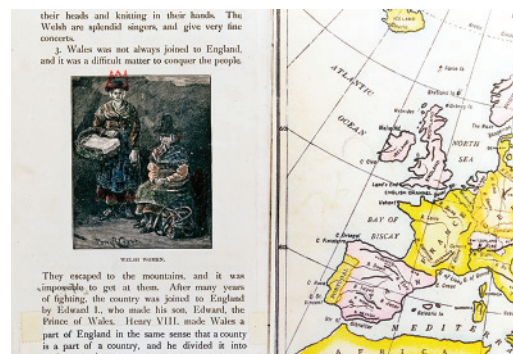
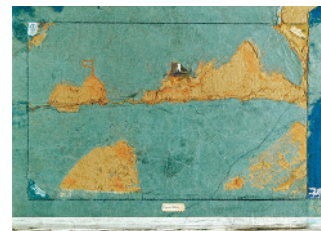
Mae angerdd Hélène dros dirwedd a mynyddoedd wedi ei gyrru i gerdded llwybrau a rhodfeydd ers pan yn blentyn, gan groesi ffiniau yn aml.

Dywed Muheim '*Rwy'n gweld y ffin fel lle o ymwybyddiaeth, gofod lle gall rhywun ddechrau uniaethu*'.

Mae ei lluniadau'n ymhelaethu ar bŵer unigol a daearol tirweddau fel endidau anwahanadwy. Maent yn mynegi eu cydlyniant anhygoel a pharhaol. Yn y continwrm hwn, ychydig iawn o effaith sydd gan ddynolryw, ond mae'n ceisio ei rannu ar hyd llinellau gormesol.

Peter Finnemore

Lesson 56-Wales, Yn gweithio ar bapur, 1998

Crëwyd Lesson 56-Wales gan Peter Finnemore yn y misoedd ar ôl referendwm datganoli 1997 a bleidleisiodd dros greu Cynulliad Cymru. Mae'r gwaith yn seiliedig ar ffotograffau o lyfrau ysgol a astudiwyd gan fam-gu yr artist yn ei hysgol yn Sir Gaerfyrddin.

Mae'r llyfrau, a gyhoeddwyd pan oedd yr Ymerodraeth Brydeinig yn ei hanterth, yn tanseilio ymreolaeth, iaith a diwylliant Cymru, gan adrodd stori'r genedl o safbwynt Prydeinig yn unig. Mae Finnemore yn eguro bod y gwaith yn cynrychioli "rôl y wladwriaeth yng ngwladychu'r meddwl a'r dychymyg trwy addysg, a pharhad rhagdybiaethau stereoteip a mytholegau dirym."

Iwan Bala

3 works on paper, Cestyll Bobman, 2010/2025

On The Border – Ar y ffin-diroedd, 2026, Colony Cambromundo, 2014/2025

Mae Iwan Bala yn un o artistiaid mwyaf arwyddluniol Cymru. Yn aml, disgrifir ei waith fel 'gwneud marciau cyhyrog'. Mae'n arsylwr ac yn 'adroddwr' gwirioneddau a straeon sy'n adlewyrchu statws a lle ei wlad, ei diwylliant a'i hanes.

Mae'n defnyddio caligraffi ac iaith, arwyddion gweledol ac arwyddluniau ar bapur Khadi Indiaidd wedi'i wneud â llaw yn yr hyn y mae'n ei alw'n 'nodiadau maes'. Mae cestyll a mapiau'n ymddangos yn rheolaidd, ac mae Bala yn rhoi cymeriad a llais iddynt adrodd eu straeon eu hunain. Mae arwyddocâd newydd i fotiff y castell yma yn y Gelli Gandryll, gan fod y castell yn un mewn cyfres o gaerau sydd wedi'u gwasgaru ar hyd y ffin. Rydym yn teimlo'n anrhydeddus ac yn ddiolchgar iawn bod Iwan Bala wedi cynhyrchu llun yn arbennig ar gyfer arddangosfa Borderlands.

Corinne Silva

Untitled I, New suburb of Tangier, placed in former mining region

La Unión, Murcia Site-specific installation from the Imported Landscapes series, 2010

Mae tirweddau de Sbaen a gogledd Morocco yn rhannu nifer o nodweddion daearyddol a daearegol, yn union fel mae'r ddwy genedl yn rhannu hanes hir ac yn aml, poenus, o fudo, masnach, goresgyniad a gwladychu.

Er mwyn ystyried y tirweddau Môr y Canoldir cysylltiedig hyn sy'n gorygffwrdd, gosodwyd cyfres o ffotograffau Silva o olygfeydd o Morocco ar fyrddau hysbysebu 8 wrth 3 metr mewn lleoliadau penodol ym Murcia yn ne Sbaen.

Mae'r weithred o osod un dirwedd y tu mewn i un arall yn cysylltu hemisffer y de â'r gogledd, gan wau ynghyd diroedd a allai fod wedi bod yn un, amser maith yn ôl. Mae hyn yn creu lle i fyfrio nid yn unig ar dopograffeg a rennir gan y ddwy wlad, ond hefyd ar atgofion a'r frwydr wleidyddol barhaus.

Delaine Le Bas

No State Control, Ffotograff ar frethyn, 2026

Mae gwaith Delaine Le Bas yn mynd i'r afael â chenedligrwydd, tir, perthyn a rhywedd ar draws cyfryngau amrywiol (gan gynnwys brodwaith, peintio, découpage, cerflunio, gosodiadau a pherfformio) sy'n myfyrio ar glawstroffobia

domestig a natur dros dro materoldeb modern. Mae wedi'i ysbrydoli gan hanes diwylliannol cyfoethog y bobl Sipsiwn, Romani, Teithwyr a'u mytholeg.

Mae Delaine wedi cymryd rhan mewn nifer o ddigwyddiadau ac arddangosfeydd rhyngwladol a chyrhaeddodd restr fer Gwobr Turner yn 2024. Yn 2007 cymerodd ran yn Mhafiliwn Roma cyntaf Biennale Fenis, a oedd yn cwestiynu'r syniad o hunaniaeth genedlaethol. Mae Delaine yn diffinio ei hun fel ymgyrchydd. Mae ei gwaith mwy diweddar yn archwilio'r syniad o Na fel cadarnhad a chynnig gweithredol o wrthwynebiad: "Mae gen i ddiddordeb mewn torri ffiniau a therfynau, heb gael fy nghyfyngu na'm rhwymo ganddyn nhw."

Diolchiadau a Chydnabyddiaeth

Curadwyd yr arddangosfa gan Anne de Charmant gydag Emma Morris

Hoffai Meadow Arts ddiolch i:

The de Laszlo Foundation
Colwinston Charitable Trust
Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council England

Hay Castle

Maya Rose Edwards
Trefor Prothero
Ben a Lottie Morgan
Kim Greig – Open Arms Kingston (OAK)
Alison Parry
Joby Barnard
Finn Beales
Mark Houghton
Russell Roberts

Pawb gymerodd ran yn y gweithdai a theithiau cerdded Beating the Bounds

A'r holl artistiaid

Mae rhai o weithiau'r arddangosfa ar werth, e–bostiwch emmamorris@meadowarts.org i wneud ymholiadau.

Sganiwch i gymryd rhan yn ein harolwg.

meadowarts.org